

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти
Кафедра теорії та методики дошкільної та початкової освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи,
голова науково-методичної ради
Дар'я МАНУШНИКОВА
«07» жовтня 2021 р.

Програма атестації здобувачів вищої освіти
Комплексний екзамен за фахом
Дошкільна педагогіка та дитяча психологія
Методики дошкільної освіти

Спеціальність 012 Дошкільна освіта
Освітня програма Дошкільна освіта
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Форма навчання денна/заочна

ПОГОДЖЕНО
на засіданні науково-методичної ради
педагогічного факультету _____
Голова НМР _____ Ірина ЦЮПАК
«06» жовтня 2021 р., пр. № 2

Херсон, 2021 р.

Затверджено на засіданні кафедри
педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти
Протокол № 2 від 06.09 2021 р.
Завідувач [підпис] Наталія ВОРОПАЙ

Затверджено на засіданні кафедри
теорії та методики дошкільної та початкової освіти
Протокол № 2 від 06.09 2021 р.
Завідувач [підпис] Олена САГАН

[підпис]

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
ПЕРЕЛІК ДИСЦИПЛІН ДО КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»	7
I блок-модуль «Педагогіка дошкільна та дитяча психологія»	7
Педагогіка дошкільна	7
Дитяча психологія.....	8
II блок-модуль «Методики дошкільної освіти»	9
Теорія та методика фізичного виховання та валеологічної освіти	9
Теорія та методика музичного виховання	9
Методики ознайомлення дітей з українським народознавством	10
Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень...	11
Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю дітей	11
Теорія і методика співпраці ЗДО з родинами.....	12
Дошкільна лінгводидактика	13
Основи природознавства з методикою	14
Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям.....	15
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»	17
I блок-модуль «Педагогіка дошкільна та дитяча психологія» (1.1-1.30).....	17
II блок-модуль «Методики дошкільної освіти» (2.1-2.30).....	18
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	20

Пояснювальна записка

Програма атестації здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 012 Дошкільна освіта складена на основі навчальних програм дисциплін психолого-педагогічного спрямування. В програму входять модулі з дисциплін професійної та практичної підготовки:

1. Педагогіка дошкільна та дитяча психологія.
2. Методики дошкільної освіти.

Основна мета комплексного іспиту полягає у визначенні відповідності професійної підготовки здобувачів освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта до Освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта, Галузевого стандарту вищої освіти, рівня їх готовності до самостійної педагогічної діяльності.

Атестаційний екзамен спрямований на підготовку вихователя дошкільної ланки освіти до виконання основних професійних функцій: комунікативної, організаторської, діагностичної, прогностичної, виховної; до високопрофесійного виконання своєї праці на користь суспільству.

У своїх відповідях на екзамені здобувачі освіти повинні показати ґрунтовні науково усвідомлені знання у відповідності до вимог такого рівня.

Компетентності, які формуються при вивченні дисциплін модулів даної програми атестації здобувачів вищої освіти: інтегральна, загальні, спеціальні (фахові).

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність самостійно і комплексно розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку із застосуванням теорії і методики дошкільної освіти в типових і невизначених умовах системи дошкільної освіти.

Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність до продуктивного (абстрактного, образного, дискурсивного, креативного) мислення. Здатність до самостійного пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел. Здатність до самокритики і сприймання конструктивної критики.

ЗК-2. Здатність ідентифікувати, формулювати та розв'язувати проблеми. Здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій. Здатність приймати рішення і діяти відповідно до морально-етичних і правових норм.

ЗК-3. Здатність до вільного спілкування і співпраці державною та рідною мовами (усно і письмово).

ЗК-4. Здатність до вільного користування засобами сучасних інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК-5. Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, методиками, технологіями навчання, розвитку й виховання дітей дошкільного віку; чинним нормативним забезпеченням дошкільної освіти.

Фахові компетентності:

ФК-1. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага). Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості у дітей раннього і дошкільного віку.

ФК-2. Здатність до формування у дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості (Я дитини і його місце в довкіллі).

ФК-3. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими. Здатність до навчання дітей раннього і дошкільного віку рідної і української (державної) мов.

ФК-4. Здатність до навчання дітей раннього і дошкільного віку суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста, поваги до державних символів України).

ФК-5. Здатність аналізувати психологічні аспекти життєдіяльності особистості; знання змісту психодіагностичного інструментарію і вимог до проведення психодіагностичного обстеження, вміння практично застосовувати методи психології.

ФК-6. Здатність до формування у дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно доцільної поведінки і діяльності у природі. Здатність до формування у дітей раннього і дошкільного віку естетичного ставлення до довкілля, емоційного сприймання і переживання творів мистецтва.

ФК-7. Здатність до формування у дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо). Здатність до формування у дітей раннього і дошкільного віку досвіду самостійної творчої діяльності у різних видах мистецтва (образотворче, музичне, театральне).

ФК-8. Здатність до фізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності. Здатність до формування у дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості.

ФК-9. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

ФК-10. Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими потребами відповідно до їхніх можливостей (інклюзивна освіта).

Програмні результати навчання:

1. Розуміти і визначати соціально-культурні передумови дошкільної освіти (педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби); знаходити типові ознаки і специфіку процесів виховання, навчання, освіти і розвитку дітей у ранньому і дошкільному віці.
2. Розуміти, описувати і аналізувати явища з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять і категорій. Використовувати вміння і навички для збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.
3. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку в нормі, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими потребами. Планувати освітню роботу з урахуванням вікових і індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими потребами та складати прогнози щодо її ефективності. Володіти технологіями дошкільної інклюзивної освіти; вміти організовувати групове й індивідуальне навчання і виховання дітей з особливими потребами.
4. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання у розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку. Обирати і застосовувати алгоритм професійних дій для організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах ЗДО і сім'ї.
5. Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами; організовувати роботу з батьками та іншими суб'єктами освітнього процесу. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне

спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.
6. Аналізувати педагогічні системи минулого та творчо трансформувати їх потенціал у сучасний освітній процес ЗДО.
7. Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу; здійснювати управління його якістю, керуючись психолого-педагогічними принципами організації освітнього процесу в системі дошкільної освіти при реалізації завдань виховання, цілями навчання і розвитку дітей раннього та дошкільного віку в ЗДО і сім'ї.
8. Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.
9. Знаходити інформацію та самостійно аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини; визначати критерії і показники психічного й психофізичного розвитку дітей на різних етапах раннього та дошкільного віку; враховувати отримані дані при виборі методик і технологій навчання і виховання, визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку; розробляти ефективні індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього та дошкільного віку.
10. Добирати оптимальні методи та ефективні форми і різноманітні засоби педагогічного впливу на дітей у процесі їхнього виховання, навчання і розвитку та в конкретних ситуаціях суб'єкт-суб'єктної взаємодії вихователя з дітьми.

Атестація проходить у два етапи:

I етап передбачає атестаційний іспит: здобувач обирає білети, передбачені Програмою атестації, обирає методичні матеріали, наочність та готується до відповіді (до 5 хвилин). Після відповіді на питання білетів та додаткових питань членів комісії здобувач переходить до другого етапу атестації.

II етап – захист кваліфікаційної роботи.

ПЕРЕЛІК ДИСЦИПЛІН ДО КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»

І БЛОК-МОДУЛЬ ПЕДАГОГІКА ДОШКІЛЬНА ТА ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ

ПЕДАГОГІКА ДОШКІЛЬНА

Предмет і завдання дошкільної педагогіки. Понятійний апарат дошкільної педагогіки. Завдання і напрями виховання дітей раннього і дошкільного віку.

Розумове виховання і розвиток дошкільників. Сенсорне виховання як основа виховання дітей дошкільного віку. Засоби розумового виховання дошкільників. Особливості роботи з розумового виховання в різній вікових групах.

Естетичне виховання дошкільників: мета, завдання, зміст, умови, форми і методи. Засоби і методи естетичного виховання дошкільників. Завдання естетичного виховання. Види і форми занять з естетичного виховання.

Теоретичні основи морального виховання дітей дошкільного віку. Зміст і завдання морального виховання дошкільників у різних вікових групах дошкільного закладу. Принципи і методи морального виховання дошкільників. Різні види дитячої діяльності як засіб морального виховання.

Завдання та значення трудового виховання дошкільників. Особливості праці дошкільників. Завдання трудового виховання. Види труда, їх зміст в умовах дитячого садка (самообслуговування, праця у природі, господарська праця, ручна праця). Основні форми організації праці в дитячому колективі (індивідуальні та колективні). Засоби трудового виховання дошкільників.

Національне виховання дошкільників: мета, завдання, зміст і форми роботи. .

Становлення теорії гри. Гра в історії людства. Особливості гри як виду діяльності. Гра як засіб виховання. Гра як форма організації діяльності і життя дітей. Види ігор дітей дошкільного віку та їх особливості. Творчі ігри. Ігри з правилами. Умови розвитку сюжетно-рольових ігор дошкільників. Зміст і сюжети дитячих ігор. Керівництво ігровою діяльністю дошкільників. Іграшки, їх історія та значення. Вимоги до підбору іграшок. Виховне і розвиваюче значення іграшок.

Дидактичні основи організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. Особливості навчання дітей дошкільного віку. Методи і прийоми навчання дошкільників. Значення дидактичних ігор і особливості їх використання у різних вікових групах.

Поняття наступності та її забезпечення у системі безперервної освіти. Готовність дітей до шкільного навчання, види готовності.

Значення сімейного виховання у розвитку і становленні особистості дошкільника.

Основна література

1. Лисенко Н. В., Кирста Н. Р., Педагогіка українського дошкілля: у 2 ч.: навч. посібник. К.: Вища школа, 2006. ч.1. 302 с.
2. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник. 4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.
3. Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів, спеціальність «Дошкільне виховання. К.: Видавничий Дім «Слово», 2007. 352 с.

ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ

Дитяча психологія як галузь психологічної науки. Сутність, об'єкт і предмет дитячої психології. Галузі дитячої психології. Теоретичні та практичні завдання дитячої психології. Зв'язки дитячої психології з іншими науками. Виникнення і розвиток дитячої психології. Теоретичні та методологічні засади дитячої психології. Стратегії та методи дослідження психіки дитини. Застосування методів дослідження вихователем дошкільного закладу.

Теоретичні основи дитячої психології. Сутність і закономірності психічного розвитку дитини. Роль біологічних і соціальних факторів у психічному розвитку дитини. Основні закономірності психічного розвитку. Роль навчання у психічному розвитку дошкільника. Періодизація психічного розвитку. Критерії періодизації психічного розвитку. Проблема провідної діяльності. Індивідуально-психологічні відмінності дітей.

Початок людського життя. Пренатальний розвиток. Початок психічного життя. Сім'я в очікуванні дитини. Особливості розвитку новонародженого. Психічний розвиток немовляти. Передумови формування особистості. Криза першого року життя.

Психічний розвиток в ранньому дитинстві. Соціальна ситуація розвитку в період раннього дитинства. Розвиток спілкування. Діяльність в ранньому дитинстві. Розумовий розвиток дитини. Новоутворення пізнавальної сфери у період раннього дитинства. Передумови формування особистості у ранньому дитинстві. Криза трьох років.

Психічний розвиток дитини дошкільного віку. Соціальна ситуація розвитку в дошкільному віці. Спілкування дитини з дорослими та однолітками. Форми спілкування. Провідна діяльність в дошкільному віці. Значення гри для розвитку дошкільника. Розвиток гри в дошкільному віці: основні етапи. Види ігрової діяльності дошкільника і їх роль у психічному розвитку. Продуктивні види діяльності в дошкільному віці. Розвиток зображувальної діяльності в дошкільному віці. Конструктивна діяльність дошкільника. Формування психологічних передумов трудової діяльності дошкільника. Становлення навчальної діяльності у дошкільному віці. Пізнання в дошкільному віці. Особливості уваги дітей дошкільного віку. Умови формування довільної уваги у дитини дошкільного віку. Сенсорний розвиток дошкільника. Накопичення уявлень про навколишній світ ознайомлення з сенсорними еталонами та їх систематизація. Розвиток відчуттів та сприймання. Розумовий розвиток дошкільника. Розвиток мислення. Довільність психічних процесів. Розвиток мовлення в дошкільному віці. Розвиток функцій мовлення.

Розвиток емоційно-вольової сфери. Емоційні порушення дошкільників. Умови розвитку моральних почуттів. Інтелектуальні емоції. Розвиток довільності поведінки дошкільника. Розвиток особистості дошкільника. Вплив дорослих на розвиток особистості дошкільника. Роль однолітків у розвитку особистості дитини. Формування системи мотивів. Становлення самосвідомості. Самооцінка дошкільника. Темперамент і характер дитини дошкільного віку. Розвиток здібностей у дошкільному віці. Робота з обдарованими дошкільниками.

Загальна психологічна характеристика дитини 6 років: інтелектуальний та особистісний розвиток. Криза 6-7 років. Формування нової внутрішньої позиції. Психологічна готовність до шкільного навчання. Формування психологічної готовності до школи у різних видах діяльності. Адаптація дитини до школи.

Основна література:

1. Дуткевич Т.В. Дошкільна психологія: Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 392с.
2. Заброцький М.М. Основи вікової психології. Навч. посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. 112с.
3. Кулачківська С.Є. Я – дошкільник (вікові та індивідуальні аспекти психічного розвитку) / С.Є Кулачківська, С.О. Ладивір. К.: Нора-прінт, 1996. 108с.
4. Павелків Р.В., Цигипало О.П. Дитяча психологія: Навч. посібник / Р.В. Павелків, О.П. Цигипало. К.: Академвидав, 2008. – 432с.

II БЛОК-МОДУЛЬ МЕТОДИКИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Характеристика понять теорії та методики фізичного виховання. Становлення системи фізичного виховання. Актуальні проблеми фізичного виховання дітей дошкільного віку в працях педагогів минулого. Вікові особливості фізичного розвитку дітей дошкільного віку.

Закономірності формування рухових навичок у дітей. Етапи навчання руховим діям: початкове та поглиблене розучування рухової дії, закріплення та вдосконалення рухових дій. Поняття про рухові вміння та навички, умови їх формування. Закономірності формування рухових навичок (інтерференція, фазовість, хвилеподібність, уроджений автоматизм).

Засоби фізичного виховання, їх характеристика: сили природи (сонце, повітря, вода); гігієнічні фактори (режим дня, харчування, особиста та громадська гігієна); фізичні вправи (вправи, гімнастика, ігри, туризм). Розвиток рухових якостей у дітей дошкільного віку.

Методика навчання основних рухів (ходьба, біг, лазіння, стрибки, метання, вправи в рівновазі). Техніка виконання основних рухів. Загальнорозвиваючі вправи. Методика проведення ранкової гімнастики. Вправи з шиккування та перешиккування. Варіанти проведення фізкультхвилинки та фізкультпауз. Оздоровче та виховне значення рухливих ігор, організація та методика їх проведення.

Заняття з фізичної культури як основна організаційна форма навчання дітей фізичних вправ. Типи занять з фізичної культури. Структура та зміст занять з фізичної культури. Способи організації дітей на заняттях з фізичної культури. Загальна та моторна щільність заняття. Оформлення конспекту заняття з фізкультури.

Планування та облік роботи з фізичного виховання в дошкільному закладі. Значення планування та обліку роботи. Основні вимоги до планування. Значення співпраці з родинами в галузі фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Основна література:

1. Вільчковський Е.С. Фізичне виховання дітей в дошкільному закладі. К. : РВВ ГДПУ 2001. 216 с.
2. Загородня Л.П. Фізичне виховання дітей дошкільного віку: навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2011. 272 с.
3. Худолій О. М. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання : навч. посіб. 2-ге вид., випр. Х., 2008. 406 с.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Завдання музичного виховання й розвитку дітей дошкільного віку в контексті різних концепцій дитинства. Дитинство як предмет міждисциплінарного дослідження. Календарний план роботи. План проведення масових заходів, дійств музично-естетичного циклу. Сценарії свят, розваг, інсценізації, театральні вистави та ін.

Структура музично-художньої діяльності: музичне сприймання і художнє сприйняття. Виконавство. Музичний твір (пісня, танець, марш, речитатив). Музична імпровізація. Провідні вітчизняні й закордонні наукові підходи до розвитку музичних здібностей дошкільників. Провідні вітчизняні й зарубіжні наукові підходи до музично-художньої діяльності дошкільників.

Музичні здібності. Розвиток музичних здібностей у дітей дошкільного віку. Основні компоненти музичальності в дошкільному віці. Психолого-педагогічні умови розвитку музичних здібностей дошкільника.

Дитячий музичний фольклор. Класифікація дитячого музичного фольклору. Жанрова система музичної культури. Жанри народного мистецтва. Педагогічне значення музичного національного дитячого фольклору. Дитячий національний пісенний фольклор Таврійського краю. Естетичне виховання засобами музичного фольклору України. Характеристика дитячого музичного фольклору пестування. Колискові пісні. Групи колискових пісень.

Забавлянки. Різновиди забавлянок.

Ігри-хороводи. Співомовки з різновидами. Театралізовані казки. Казки з музичними фрагментами. Римування казкової мови.

Передумови музично-творчої діяльності в дошкільному дитинстві. Хоровий спів – основний вид музично-виконавської діяльності дітей. Методика навчання співу. Методика розучування пісні. Основи гігієни, співацького режиму і охорони дитячого голосу. Слухання музики. Співробітництво фахівців і вихователів у дитячому садку на музичних заняттях. Дитяча музична діяльність. Ігровий характер дитячої музичної творчості. Творчість і навчання.

Методика засвоєння музичних знань та умінь. Види музичних занять. Новітні технології навчання на музичних заняттях у дошкільних закладах.

Основні етапи ознайомлення дітей дошкільного віку з музичним твором. Музичний репертуар для дітей дошкільного віку.

Вимоги до дитячого пісенного репертуару. Технологія стимулювання дитячих музичних імпровізацій. Основні наочні посібники та аудіокасети до них. Види творчих завдань. Музично-дидактичні ігри. Музично-ритмічні рухи. Гра на дитячих музичних інструментах.

Класична музика для дітей вітчизняних і зарубіжних композиторів.

Діагностичне обстеження музичного виховання, розвитку й музичних здібностей дітей середньої групи. Діагностичне обстеження музичного виховання, розвитку й музичних здібностей дітей дошкільного віку. Діагностичне обстеження музичного виховання, розвитку й музичних здібностей дітей старшого дошкільного віку.

Функції завідувача та вихователя-методиста ЗДО з питань музичного виховання. Складові професійної майстерності музичного керівника. Роль батьків в процесі цілісного музичного виховання й розвитку дітей дошкільного віку.

Основна література:

1. Бомберова В.І. У сонячній країні. Заняття з музичного виховання для дітей старшої групи [Текст] / В. І. Бомберова // Дошкільний навчальний заклад. – 2012. – № 3. – С. 20–26.

2. Музичне виховання у дошкільному навчальному закладі [Текст] : зб. метод. матеріалів / упор. І. А. Романюк. – Тернопіль : Мандрівець, 2008. – 104 с.

3. Музичні здібності та їх діагностика у дошкільному віці [Текст] // Бібліотечка вихователя дитячого садка. – 2011. – № 6. – С. 4–9.

МЕТОДИКИ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З УКРАЇНСЬКИМ НАРОДОЗНАВСТВОМ

Теоретичні засади методики українського народознавства у дошкільному закладі Витоки народної педагогіки. Образ рідного слова в народному вихованні. Принципи методики ознайомлення дітей з українським народознавством. Завдання ознайомлення дітей з витоками народознавства. Зміст ознайомлення дітей з витоками народознавства.

Малі жанри українського фольклору Характеристика українського фольклору. Скоромовки та лічилки у роботі з дітьми. Жанрові особливості українських народних казок. Види українських казок. Методика роботи з українською казкою в дошкільному закладі. Методика проведення свят і дозвілля. Українські народні ігри в дошкільному закладі. Характеристика народних ігор. Методика використання народних ігор у роботі з дітьми. Методика ознайомлення дітей з символами України. Ознайомлення дітей з державними символами України. Українські національні обереги.

Ознайомлення дітей з родиною, родоводом. Сімейні традиції, обряди, свята, ознайомлення з ними дітей. Ознайомлення дітей з рідним краєм. Краєзнавство та Батьківщинознавство. Народні промисли та ремесла України. Ознайомлення дітей з національним мистецтвом. Види та жанри мистецтва. Особливості станкового живопису. Творчість відомих художників України. Побут населення України. Українська національна іграшка. Український національний одяг. Українська національна кухня. Інтер'єр

українського житла. Народна метеорологія дітям. Сутність поняття народна метеорологія. Народні прикмети. Використання народної метеорології у роботі з дітьми.

Основна література:

1. Богуш А.М., Лисенко Н.В. Українське народознавство в дошкільному закладі: Навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і допов. К., Вища шк., 2002. 407с.
2. Лисенко Н.В. Етнопедagogіка дитинства : Навч.-метод. посібник. К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. 720 с.
3. Українське народознавство: Навч. посіб. /За ред. С.П.Павлюка.-2-ге вид.-К.: Знання, 2004.- 570с.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ

Становлення методики розвитку елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку. Значення і завдання навчання елементів математики в дитячому садку.

Особливості розвитку кількісних уявлень у дітей дошкільного віку. Методика ознайомлення дітей з множинами в різних вікових групах. Особливості уявлень про величину предметів у дітей дошкільного віку. Методи і прийоми формування у дітей уявлень і понять про величину предметів. Навчання дітей вимірювання.

Особливості уявлень у дітей про форму предметів. Завдання та методика навчання дітей у різних вікових групах. Особливості сприйняття форми предметів та геометричних фігур дітьми. методи і прийоми формування у дітей уявлень і понять про форму предметів та геометричні фігури.

Особливості формування часово-просторових уявлень у дітей, завдання та методика навчання дітей у різних вікових групах. Особливості сприйняття простору дітьми дошкільного віку. Сприйняття часу і розвиток часових уявлень у дітей різного віку. Методика формування просторових уявлень у дітей, методика формування часових уявлень та орієнтування в часі.

Організація роботи з формування елементарних математичних уявлень у дітей в дитячих дошкільних закладах і відділах народної освіти. Роль вихователя-методиста в організації роботи з формування елементарних математичних уявлень. Планування роботи з математики. Робота методичних кабінетів народної освіти з питань навчання дітей математики.

Основна література:

1. Сазонова А.В. Загальнотеоретичні основи природничо-математичної освіти дітей дошкільного віку. Навчальний посібник для студентів спеціальності «Дошкільна освіта». К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. 248 с.
2. Щербакова К.Й. Методика формування елементів математики у дошкільників. К.: В-во Європейського університету, 2011. 262 с.
3. Машовець М., Стеценко І. Навіщо до школярику математика. К.: «Шкільний світ», 2009. 128с.

ОСНОВИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА З МЕТОДИКОЮ КЕРІВНИЦТВА ЗОБРАЖУВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ

Образотворче мистецтво як засіб відображення реальності. Художній образ у мистецтві – форма художнього мислення. Твір – результат художньої творчості.

Виразні засоби образотворчого мистецтва. Види та жанри образотворчого мистецтва: живопис, графіка, скульптура, декоративно-прикладне мистецтво, архітектура.

Живопис - вид образотворчого мистецтва, твори якого створюються за допомогою фарб, що наносяться на тверду поверхню (полотно, дерево, стіна та ін.) Художні засоби: колір, фарба. Темпера, фреска, масляний живопис, акварель, мозаїка (камінь, смальта), пастель. Живопис: станковий, монументальний (жанри: фреска, мозаїка, вітраж), декоративний, декораційний (театральний), мініатюрний. Жанри живопису: побутовий,

історичний, портрет, пейзаж, натюрморт, батальний жанр.

Графіка – зображення на папері або картоні, виконане за допомогою олівця, пера, вугілля, пензля, а також відбитки.

Скульптура: кругла скульптура і рел'єф (барел'єф і горел'єф). Скульптура: декоративна, монументальна, станкова.

Декоративно-прикладне мистецтво – художнє оформлення побутових предметів. Дизайн – художнє конструювання предметів.

Основні види зображувальної діяльності дошкільника: малювання, аплікація, ліплення, художнє конструювання, робота з природним та матеріалом вторинного використання.

Естетичний розвиток та естетичне виховання. Організація естетичної діяльності дитини. Розвиток художнього сприймання. Особливості розвитку естетичного сприймання в ранньому та дошкільному віці.

Умови розвитку художньої творчості: естетика побуту, постійний контакт із творами мистецтва, природою, спеціальне навчання, самостійна художня діяльність дитини, емоційний стан дошкільника, заохочувальний вплив батьків, опосередкований вплив педагога.

Організація естетичного виховання в закладі дошкільної освіти: різні види занять, художньо-дидактичні ігри, свята, ранки, екскурсії за межі дошкільного закладу, прогулянки, перегляди спеціальних фільмів, відвідання виставок та музеїв, тематичні вечори. Додаткові форми організації дитячої художньої творчості: створення художньої студії, фарботерапія, галерея, дитячої творчості, залучення батьків до спільної діяльності.

Основна література:

1. Антонович Е.А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М.Є. Декоративно-прикладне мистецтво: Навч. посібник. - Львів: Світ. 1993.

2. Драпова О. О. Дитячий малюнок як засіб збагачення педагогічної компетентності батьків// Вісн. Глухів. держ. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. Вип. 2. – Глухів: ГДПУ, 2003. - С. 45-50.

3. Підкуржинна Г.О. Художньо-педагогічна підготовка фахівців дошкільного виховання в педагогічному університеті: (Системний підхід). – СПб., 1998. – 277 с.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА СПІВПРАЦІ ЗДО З РОДИНАМИ

Сучасна сім'я та її роль у вихованні дошкільників. Психолого-педагогічні засади родинного виховання. Провідні завдання співпраці ЗДО і родини. Особливості суспільного та родинного виховання дітей дошкільного віку. Норми і правила взаємодії педагогічних працівників ЗДО з батьками.

Історичні аспекти розвитку українського родинного виховання. Провідні ознаки сучасної родини як особливого виховного середовища. Особливості реалізації виховної функції сім'ї. Роль батька і матері у формуванні дитини дошкільного віку. Роль сім'ї у процесі соціалізації особистості дитини. Проблема співвідношення родинного й суспільного виховання. Система дошкільних закладів як провідний соціальний інститут виховання дитини. Провідні функції сім'ї. Вплив соціально-економічних умов життя сім'ї, особистісних якостей її членів, особливостей їхніх взаємин на виховання дитини. Шляхи взаємодії сучасного родинного й суспільного виховання.

Актуальні проблеми взаємодії педагогів і батьків вихованців. Взаємонеудовolenня педагога і батьків – суттєва перешкода у здійсненні ефективної співпраці. Різновиди потреб сучасної родини. Різні підходи до визначення типології сучасних сімей. Зарубіжна педагогічна наука про стилі сімейного виховання. Причини незадовільного виховання дітей в сім'ї. Проблема соціального сирітства. Поширені помилки сімейного виховання. Механізми та профілактика домашніх конфліктів. Інтерактивні форми співпраці ЗДО з батьками як ефективний чинник допомоги у сімейному вихованні.

Різні підходи до класифікації форм і методів роботи ЗДО з батьками. Організація індивідуальних форм роботи з батьками. Роль наочної пропаганди в підвищенні педагогічної

культури батьків. Організація групових форм роботи з батьками. Організація колективних форм роботи з батьками. Оптимальний вибір форм роботи з батьками. Характеристика нетрадиційних форм роботи ЗДО з сім'єю. Виготовлення пам'яток для батьків з питань виховної роботи у сім'ї. Залучення батьків до роботи гуртків, проведенні ігор, занять, екскурсій і культпоходів з дітьми.

Сутність педагогічної культури батьків як компоненту загальної культури. Залежність процесу становлення особистості дитини від системи сімейних цінностей, рівня особистісної культури кожного з батьків. Компоненти педагогічної культури батьків як складної і динамічної системи: педагогічні знання (уявлення батьків про вікову динаміку розвитку дитини, самоцінність періоду дошкільного дитинства, про основні завдання виховання тощо); педагогічна і психологічна компетентність (здатність зрозуміти потреби дітей, раціонально спрямувати зусилля і засоби на уміння бачити перспективи розвитку дитини); педагогічна рефлексія (вміння батьків аналізувати, критично оцінювати власну виховну діяльність, знаходити причини своїх педагогічних помилок); педагогічна емпатія (співпереживання, адекватна реакція на вчинки й почуття дітей). Рівні та показники педагогічної культури молодих батьків. Передумови формування педагогічної культури особистості.

Педагогічна освіта як визначальна умова ефективного родинного виховання. Гуманізм, демократизм, партнерство – основа ефективності виховання батьків, розвитку інтересу до самопізнання і самовиховання. Залучення батьків до оцінювання успіхів дитини, прогнозування перспектив її розвитку. Формування в батьків здатності до оцінки всіх подій і фактів через призму загальнолюдських гуманістичних цінностей. Роль діагностики сімейних стосунків та особистісних якостей батьків у процесі організації виховної роботи з батьками. Важливість розуміння батьками принципу наступності дошкільної та початкової освіти. Складові педагогічної освіти. Шляхи підвищення педагогічної культури батьків вихованців ЗДО.

Роль діагностики на етапі вступу дитини до дошкільного закладу. Психологічні передумови ефективної співпраці ЗДО і родини. Встановлення дошкільними закладами певних контактів із сім'ями ще до початку їх відвідування дитиною.

Правові основи сучасного сімейного виховання. Діагностика порушень прав дитини в сім'ї. Коректувальна робота в групах ризику. Сирітство як соціальне явище. Аналіз і оцінка суспільно-політичних та соціально-економічних перетворень з огляду на їх педагогічні наслідки. Правові основи і особливості виховання прийомних дітей. Роль ЗДО у підвищенні правової культури батьків.

Основна література:

1. Акоюн Л. Програма взаємодії з родиною // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2009. № 11. С. 4-16.
2. Кузьмінський А.І. Педагогіка родинного виховання: Навч. посіб. К.: Знання, 2006. 324 с.
3. Родинне виховання: сучасні підходи. / [упоряд.: Т. Вороніна, О. Мельник] К.: Шк. світ, 2010. 109 с.

ДОШКІЛЬНА ЛІНГВОДИДАКТИКА

Теоретико-методологічні засади дошкільної лінгводидактики. Дошкільна лінгводидактика як наука (А.М.Богущ, С.У.Гончаренко, М.М.Шанський). Завдання дошкільної лінгводидактики як наукової дисципліни у фаховій підготовці педагогів дошкільної галузі освіти.

Методологічні засади лінгводидактики. Педагогіка як база лінгводидактики.

Навчально-мовленнєва діяльність дітей дошкільного віку. Пізнавальна діяльність дітей. Мовленнєва діяльність, її характеристика. Навчально-мовленнєва діяльність, її специфіка на етапі дошкільного дитинства. Мовленнєві вміння і навички.

Мовленнєве спілкування як діяльність. Сутність мовленнєвого спілкування.

Педагогічне спілкування як фактор становлення особистості дитини і розвитку мовлення. Види спілкування як провідної діяльності на різних етапах дошкільного дитинства, комунікативна спрямованість навчання дітей рідної мови. Мовленнєве висловлювання як одиниця комунікації. Комунікативно-мовленнєві вміння і навички.

Закономірності та принципи розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови. Принципи засвоєння і навчання дітей рідної мови. Методи наукового дослідження в методиці: спостереження, бесіда, психолого-педагогічний експеримент, діагностичні методики та ін. їх значення й методи-ка використання.

Сучасні дослідження з проблем дошкільної лінгводидактики. Програмно-методичні, навчальні посібники та підручники з дошкільної лінгводидактики в Україні. Посібники для дітей.

Зміст, засоби, форми, методи і прийоми розвитку мовлення дітей. Завдання дошкільних закладів у розвитку мовлення. Зміст і завдання роботи з розвитку мовлення. Базовий компонент дошкільної освіти. Методи й прийоми розвитку та навчання рідної мови в дошкільному закладі. Прийоми навчання дітей рідної мови. Умови успішного виконання програми з розвитку мовлення. Дидактичний та наочний матеріал з розвитку мовлення.

Основні напрямки розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови. Становлення і розвиток мовлення дітей раннього віку. Зміст, завдання та методика розвитку мовлення дітей раннього віку.

Розвиток мовлення дітей дошкільного віку. Методика розвитку зв'язного мовлення дітей: розвиток діалогічного мовлення й методика навчання дітей монологічного мовлення.

Методика словникової роботи в дошкільному закладі. Завдання й зміст словникової роботи в різних вікових групах дошкільного закладу. Принципи словникової роботи. Специфіка занять і словникової роботи, їх види й методика проведення.

Методика формування граматичної будови мовлення у дітей. Завдання й зміст формування граматичної правильності мовлення в дітей. Формування граматичної правильності мовлення у процесі режимних моментів та на заняттях з інших розділів програм.

Методика виховання звукової культури мовлення. Закономірності засвоєння звука дитиною. Види занять, їх структура, обладнання наочними і дидактичними матеріалами. Методика їх проведення в різних вікових групах.

Методика розвитку виразності та образності мовлення. Планування й облік роботи з розвитку мовлення в календарному, річному і місячних планах. Наступність і перспективність з навчання дітей рідної мови в дошкільних закладах освіти та першому класі школи.

Основна література

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: Підручник. К.: Вища шк., 2007. 542 с.
2. Богуш А.М. Теорія та методика розвитку мовлення дітей раннього віку. Навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. 342 с.
3. Крутії К.Л. Формування граматично правильного мовлення у дітей дошкільного віку. Запоріжжя, 2004. 206 с.

ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ

Зміст ознайомлення дітей дошкільного віку про природу. Структура діючих програм навчання і виховання дітей дошкільного віку в дошкільному закладі. Характеристика розділу ознайомлення дітей з природою.

Методи ознайомлення дітей з природою. Загальна класифікація методів ознайомлення дітей з природою. Наочні методи ознайомлення дітей з природою. Використання ілюстративного матеріалу в ознайомленні дітей з природою. Види використання в різних вікових групах.

Види праці дітей в природі – вирощування рослин, догляд за тваринами, охорона

природи. Змість праці дітей в різних вікових групах. Форми організації праці дітей: доручення, чергування, колективна праця.

Форми організації та планування роботи з ознайомлення дітей з природою. Загальна характеристика основних форм ознайомлення дітей з природою. Використання методів і прийомів на заняттях, відповідно до завдань програми, місця заняття у системі роботи, віку дітей, їх пізнавальних потреб та інтересів. Своєрідність вимог до організації і проведення природознавчих занять. Особливості проведення занять з дітьми молодшого, середнього та старшого дошкільного віку.

Екскурсія як особливий вид занять. Цільова прогулянка як форма організації роботи з ознайомлення дітей з природою.

Ділянка дитячого садка. Навчально-виховне значення ділянки дитячого садка, їх види і влаштування.

Планування і облік роботи з ознайомлення дітей з природою. Значення та основні принципи планування роботи з ознайомлення дітей з природою. Планування системи занять на сезон. Структура плану методиста дошкільного закладу, вихователя. Облік виконаної роботи та досягнень дітей.

Основна література:

1. Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі. Підручник для ВНЗ. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2010 - С. 56-58.
2. Методика ознайомлення дітей з природою: Хрестоматія / [наук. ред. та упоряд. Н.М. Горопаха]. - К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с .
3. Соломеннікова О.А. Екологічне виховання в дитячому садку [програма і методичні рекомендації]. Для занять з дітьми 2-6 років: [пер.з рос. мови.] / О.А.Соломеннікова – Х.: Вид- во „Ранок”, 2007. - 72 с. (Бібліотека вихователя дитячого садка).

ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З СУСПІЛЬНИМ ДОВКІЛЛЯМ

Наукові засади ознайомлення дітей із суспільним довкіллям. Теоретичні основи ознайомлення дітей із суспільним довкіллям. Предмет і завдання методики ознайомлення дітей із довкіллям.

Дидактичні основи ознайомлення дітей із суспільним довкіллям. Форми та засоби ознайомлення дітей з довкіллям.

Типи, види і структура занять з ознайомлення з довкіллям. Підготовка педагога до заняття: визначення теми і мети; вивчення відповідної методичної літератури; визначення виховної ролі навчального матеріалу; підготовка дидактичного матеріалу, визначення методів, прийомів і засобів введення, повторення, узагальнення, систематизації матеріалу, визначення місця навчального матеріалу на заняттях з інших розділів програми та в повсякденному житті.

Засоби ознайомлення дітей з довкіллям. Методи та прийоми ознайомлення з предметами та явищами оточуючого світу. Характеристика методів ознайомлення дітей з навколишнім: безпосереднє та опосередковане ознайомлення з предметами та явищами довкілля.

Методика ознайомлення дітей із суспільним довкіллям.

Закономірні процеси в пізнанні дитиною довкілля: розвиток здатності розглядати нові предмети, обстежувати їх; формування здатності до активного наслідування; розвиток і вдосконалення мовленнєвих функцій; розширення пізнавальних можливостей дитини; формування здатності до порівняння та узагальнення; поява елементів активного орієнтування та потягу до мотивованої діяльності.

Умови виховання у дитини гармонійної взаємодії з оточуючим середовищем: організація предметного середовища; приклад дорослого у спільній з дитиною

організація предметного середовища; приклад дорослого у спільній з дитиною діяльності; керівництво поведінкою дитини; встановлення емоційного і мовленнєвого контакту дитини з дорослим; тісний взаємозв'язок пізнання довкілля з розвитком мовлення.

Основна література:

1. Богуш А. М. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі : підручник [для студ. ВНЗ за напрямом «Дошкільна освіта»] / А. М. Богуш, Н. Гавриш. - К. : Слово, 2010. - 408 с.

2. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: Монографія / А.М.Богуш, Н.В.Гавриш, С.М.Курінна, І.П.Печенко: Наук. ред., А.М.Богуш; За заг. ред. Н.В.Гавриш. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 368 с.

3. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: Монографія / А.М.Богуш, Н.В.Гавриш, С.М.Курінна, І.П.Печенко: Наук. ред., А.М.Богуш; За заг. ред. Н.В.Гавриш. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 368 с.
URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/10276/1/N_V_%20Gavrish_%20DITU_I_Sochium_2006.pdf.

Гарант освітньої програми

Олена АНІЦИМОВА